

Rapor

COM/ENR/REP/001/FINAL

DÖRDÜNCÜ TOPLANTI

“GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMALAR VE GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMALARIN YAYILMASININ ETKİSİ”

I. GİRİŞ

1. Çevre ve Doğal Kaynaklar Komisyonunun 22 Haziran 2017 tarihinde Astana'da düzenlenen üçüncü toplantısı sırasında, dördüncü toplantı gündeminin ana maddesi olarak "Genetiği değiştirilmiş organizmalar ve Genetiği değiştirilmiş organizmaların yayılmasının etkisi" konusunun ele alınması teklif edilmiştir.
2. Dünyadaki GDO'lu ürünlerin miktarı ve çeşiti büyümeye devam etmektedir. GDO'lu ürünlerin insan sağlığına, biyolojik çeşitliliğe ve çevreye son yıllarda gözlemlenen olumsuz etkileri kamuoyunun bu konuya ilişkin endişesini artırdı. GDO içerikli ürünlerin zararları konusunda herkes tarafından kabul gören bilimsel bulgular yok ve bu nedenle birçok ülke GDO'lu ürünlerin ithalatını, üretimini, yetiştirilmesini ve kullanımını yasaklamamaktadır.
3. 2016 yılında dünyada 185,1 milyon hektar transgenik bitkilerin ekim alanları oluşmuş ve bu türün ekimi hızla yaygınlaşmıştır. GDO yetiştirimi ve içeriğinde GDO olan gıda ürünlerinin üretimi bir takım riskler doğurmaktadır. Çevreciler yaygın yetiştirilen GDO'ların tarım alanları için tehlikeli olduğu konusunda rahatsızlar, çünkü bu ekimler ekosistemlerde önemli değişikliklere neden olabilir ve biyolojik çeşitliliği yok edebilir. Sosyal sağlık çalışanları GDO'lu olan ürünlerin kullanımının halk sağlığı için ciddi riskler oluşturabileceğinden rahatsızlar.

4. Bu riskler alerjik hastalıklarının artması, kanser, infertiliya halleri, bağışıklık sisteminin zayıflaması, genomda değişikliklerin oluşturulması, yaşlanma hızının artması vs. gibi sağlık sorunlarını kapsamaktadır.
5. TÜRKPA üye ülkeleri de GDO konusuna özel önem veriyorlar. Birçok ülkede olduğu gibi, GDO TÜRKPA üye ülkelerinde de kanunla düzenlenmekte ve sınırlandırılmakta ancak bu alanda bilimsel araştırmalara kısıtlama mevcut değil. Kısıtlamanın temel nedenlerinden biri ülkelerin zengin biyolojik çeşitliliğinin korunmasıdır, fakat diğer önemli neden bu süreçleri düzenleyen biyolojik güvenlik sisteminin olmamasıdır.
6. Bu raporun amacı üye ülkelerde genetiği değiştirilmiş organizmaların kullanımının değerlendirilmesi ve konu ile ilgili bölgesel işbirliği önceliklerinin hazırlanmasıdır. Rapor Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'nin ilgili bakanlıklarından elde edilen veriler ve ayrıca uluslararası kurumların internet kaynaklarına dayanmaktadır.

II. GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMALAR (GDO)

7. GDO veya genetiği değiştirilmiş organizma, genetik yapısı genetik mühendisliği veya transgenik teknoloji kullanılarak laboratuvarında değiştirilmiş bitki, hayvan, mikroorganizma veya başka organizmadır. Bu doğada mevcut olmayan veya geleneksel kök salma yöntemleri ile yetişmeyen bitki, hayvan, bakteri ve virüs genlerinin dengesiz birleşmelerini yaratmaktadır.
8. İlk GDO 1973 yılında Salmonella genlerinin E.Coli bakterisine aktarılması sonucunda oluştu. 1980 yıllarında örnekler ve etkileri geliştirilmiştir. 1980 yıllarında GDO'lu ürünlerin erken üretiminden sonra mısır, patates, domates gibi genetiği değiştirilmiş gıdalar 1990 yılında piyasaya çıkarılmıştır.
9. Bu yönde yapılan araştırmaların temel amacı dünya nüfusunun artan ihtiyacını karşılamak, yoksulluğun azaltılmasını sağlamak ve bazı hastalıkları önlemektir.. Herbert Boyer şirketi rekombinant DNA teknolojisinden yararlanarak E. coli bakterilerinden insülini sentez etmiş ve şu anda bu tıpta yaygın kullanılmaktadır. Bununla birlikte, GDO'nun insan ve hayvan sağlığına ve çevreye etkisi henüz tam olarak araştırılmamıştır, ama birçok araştırmalar GDO'nun tehlikeli olduğunu göstermiştir.

10. Dünyada yetiştirilen temel GDO ürünleri: mısır, soya, pamuk, şeker pancarı, şalgam, patates, pirinç, domates, tütün vs. Temel GDO üreten ülkeler:

№	Ülkeler	Genetiği değiştirilmiş ürünlerin toplam alanı (milyon hektar)	Üretilen GDO Ürünleri
1	Amerika Birleşik Devletleri	72.9	mısır, soya, pamuk, kanola, şeker pancarı, yonca, papa'ya
2	Brezilya	49.1	soya, mısır, pamuk
3	Arjantin	23.8	soya, mısır, pamuk
4	Kanada	11.6	mısır, soya, pamuk, kanola, şeker pancarı
5	Hindistan	10.8	pamuk
6	Paraguay	3.6	soya, mısır, pamuk
7	Pakistan	2.9	pamuk
8	Çin	2.8	pamuk, papaya, domates, tatlı biber
9	Güney Afrika	2.7	soya, mısır, pamuk

III. BİYOGÜVENLİK İLE İLGİLİ TEMEL ULUSLARARASI ARAÇLAR

- Doğrudan veya onlara bağlı kurumlar aracılığıyla GDO bitkileri ve GDO besinlerin düzenlemelerine katılan uluslararası kuruluşlar:
- Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi -1992: Biyolojik kaynakların kullanımı ile korunması, sürdürülebilir kullanımı ve ödeneklerin paylaşılması ile ilgilenmekte. BÇŞ, 2004 yılında yürürlüğe girmiş ve GDO'ların sınır ötesi hareketlerini düzenleyen Biyolojik Güvenlik üzere Cartagena Protokolünü kabul etmiştir.

- Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) -1995: Mal ve hizmetlerin satışı ile ilgileniyor ve şeffaflık ve sorunların çözümü kurallarını belirlemektedir. Temizlikçi ve koruma önlemlerin alınması konusunda anlaşma bitki / bitki malzemeleri, zarar vericiler ve hastalıklar için gıda ve besinlerin tahlili prosedürlerine dayanmaktadır.
- Uluslararası Salgın Hastalıklar Ofisi -1924: Hayvan ve hayvan ürünleri için ticaret kurallarının düzenlenmesi ve uygunlaştırılmasını talep eden bulaşıcı hayvan hastalıkları ile ilgilenmektedir.
- Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi -1952: Bitki ve bitki kökenli haşeratlarla ilgili bitkiler ve koruma önlemleriyle ilgili uluslararası standartların belirlenmesi için sorumluluk taşımaktadır.
- Kodeks Alimentarius Komisyonu (KAK) -1972: Gıda etiketi ve gıda güvenliği standartları ile ilgileniyor ve uluslararası standart ve tavsiyeler hazırlamaktadır.
- Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü -1961: Uluslararası düzenlemeleri, standartları ve politikaları uyarlamaktadır.

11. Biyogüvenlik dair Cartagena Protokolü: Biyolojik Çeşitlilik hakkında Sözleşme Biyogüvenlik üzere Cartagena Protokolünü (bundan sonra Protokol) 2000 yılında kabul etmiş ve 11 Eylül 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Protokol, insan sağlığı ve muhafazası ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilir kullanımını olumsuz etkileyecek modern biyoteknoloji sonucunda değiştirilmiş canlı organizmaların güvenli iletimi, yönetilmesi ve kullanımı için gerekli düzeyde koruma sağlamak için hukuki açıdan zorunlu bir anlaşmadır.

2018 yılı itibariyle Protokolün 198 tarafdaşı vardır. Protokol özellikle değiştirilmiş canlı organizmaların sınır ötesi hareketlerini ve Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi çerçevesinde biyolojik güvenlik için küresel uyum rejimi yaratma girişimlerine özel önem vermektedir. Bununla birlikte, insanlar için ilaç preparatı olan değiştirilmiş canlı organizmalar ve değiştirilmiş canlı organizmalar elde edilen ürünlere ait değildir. Protokolde ayrıca DTÖ ve diğer uluslararası anlaşmalar çerçevesinde tarafların hak ve yükümlülüklerini değiştirmeyeceğini açıklayan bir bent vardır.

IV. ÜYE ÜLKELERİN KANUNLARINDA GDO

AZERBAIJAN

12. Azerbaycan 1 Nisan 2005'de Protokolü onayladı ve 2005 yılında Ulusal Biyogüvenlik Sözleşmesi hazırladı.
13. Gıda güvenliği Azerbaycan'ın devlet toprak-idari politikasının temel hedeflerinden biridir. Azerbaycan Cumhurbaşkanı'nın 2 Mart 2001 tarihinde imzaladığı

"Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Gıda Güvenliği Programı" hakkında ki 640 sayılı kararında, gıda güvenliğinde temel faktör insan onurudur ve bu temel insan haklarından biridir" diye belirtilmektedir.

14. Tohumculuk hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Anayasa Kanununun 27. maddesine uygun olarak Devlet Tescili ile kayda geçmemiş türlerin tohumu sadece hayvancılık, araştırma, deney ve sergiler için ithal edilebilir. Genetik mühendisliği temelinde alınmış bitki tohumlarının (genetiği değiştirilmiş veya genetiği modifike edilen organizmaların) Azerbaycan Cumhuriyeti'ne ithaline izin verilmemektedir. Bu tohumların kullanımına sadece istisna durumlarda ve ilgili yürütme organı tarafından belirlenmiş şekilde izin verilebilir.
15. Azerbaycan'da biyolojik çeşitlilik sisteminin olmaması, zengin genetik kaynakların kirlenmesinin önlenmesi ve halkın sağlığına yönelik risklerin ortadan kaldırılması amacıyla transgenik yetiştiriciliğin yasağına yol açmıştır.
16. Azerbaycan Cumhuriyeti topraklarına genetiği değiştirilmiş bitkilerin genetik materyallerinin getirilmesi, bölgelere ayrılması ve devlet tesciline dahil edilmesi "Kültürel bitkilerin genetik kaynaklarının korunması ve etkin kullanımı hakkında" Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Kanunu'nun 21. maddesi ile yasaktır.
17. GDO ile ilgili araştırma yönlerinin belirlenmesi, oluşabilecek tehlikenin atanması ve onayın verilmesini hayata geçirmek için Bilimsel-Teknik Konseyinin bünyesinde faaliyet gösteren GDO alanında uzman ve bilirkişi konseyi kurulmuştur.
18. Uzman Konseyi Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Azerbaycan Cumhuriyeti Tarım Bakanlığı, Azerbaycan Cumhuriyeti Çevre ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı, Azerbaycan Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı ve Azerbaycan Cumhuriyeti Standartlaşdırma, Metroloji ve Patent Devlet Komitesi uzmanlarından oluşmaktadır.
19. GDO ürünlerinin belirlenmesi, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Genetik Kaynaklar Enstitüsü'nün, Azerbaycan Cumhuriyeti Standartlaşdırma, Metroloji ve Patent Devlet Komitesi ve Gümrük Komitesi'nin uzman laboratuvarlarında gerçekleştiriliyor. Bu alanda yapılan uluslararası işbirliği aracılığıyla ülkede yüksek vasıflı uzman potansiyeli bulunmaktadır. Sunulan örneğin genetik analizi yapılır ve GDO bulunan örnekler geri iade edilir.

20. İdari Hatalar Kanunu'nda yapılan değişikliklere göre transgenik bitkilerin Azerbaycan Cumhuriyeti topraklarına ithaline, bölgelere dağıtılmasına ve devlet tesciline dahil edilmesine göre - özel kişiler üç bin, görevli kişiler on bin, tüzel kişiler ise elli bin manat para cezasına çarptırılmaktadır.

21. Dünya tecrübesinden faydalanmak, Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olmak ve Cartagena protokolünün taleplerini dikkate alarak gıda güvenliği ve biyolojik güvenlik sistemlerinin oluşturulması ile ilgili meseleleri çözmek amacıyla Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın Kararnamesi (13.11.2017) doğrultusunda Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Gıda Güvenliği Ajansı kurulmuştur. Ajansa 2018 yılından itibaren ilgili kurumlarla birlikte GDO'lu gıda güvenliğine ilişkin mevzuatın iyileştirilmesi görevi verilmiştir.

KAZAKİSTAN

22. Kazakistan'da herhangi bir geni değiştirilmiş ürün üretilmiyor. Ülke 2008 yılında bununla ilgili Protokolü onaylamıştır. Ulusal Biyogüvenlik Çerçeve projesi 2004 yılında geliştirilmiş ve aynı yılda ayrıca yönetmelik projesi önerilmiştir.

23. Kazakistan'ın 2011 yılından beri Parlamentoda olan "Genetik mühendislik faaliyetinin devlet düzenlenmesi hakkında" yasa tasarısı Parlamento Komitesi tarafından gözden geçirilmektedir. Gümrük Birliği Kurallarına göre % 0.9'a kadar doğrulanmamış GDO üretimine izin verilmektedir (ABD Tarım Bakanlığı, 2013).

24. Kazakistan Cumhuriyeti'nin Ulusal Biyogüvenlik Çerçeve Projesi (2004) biyolojik çeşitliliğe ve insan sağlığını olumsuz etkileyecek potansiyeli olan GDO ve genetiği modifike edilen ürünleri üzerinde gerekli denetimin sağlanmasına yöneliktir ve onların kullanımı için kamuoyunun bilgilendirilmesini sağlamaktadır. Ulusal Biyogüvenlik Çerçeve Projesi çeşitli hükümet, kamuoyu ve bilimsel kuruluşların çıkarlarını korur. Bu aynı zamanda sistemin etkin kullanımına ilişkin tüm gerekli çalışmaları yansıtmaktadır.

25. Kazakistan Cumhuriyeti'nin Genetik mühendisliği çalışmalarında güvenliğe ilişkin Kanun tasarısı (2004) genetik mühendisliği faaliyetlerine yasal ve kurumsal esasları belirler ve GDO'lu ürünlerin olumsuz etkilerinden çevrenin ve nüfusun sağlığının korunmasına yöneliktir. Kanunun hükümleri faaliyetin sonrakilerle ilişkili tüm türlerine uygulanmaktadır: 1. Genetik mühendisliği yöntemlerinin uygulanması ile çeşitli amaçlar için kapalı sistemlerde GDO'ların alınması, çoğaltılması, test edilmesi ve kullanımı; 2 çevreye tohum, kök hücreleri, kesikler, polen vs. dahil çoğaltmaya maruz kalan herhangi diğer ürünler de dahil olmak üzere, GDO'ların bilinçli salınımı; 3. GDO'ların çevreye bilinçli salınımı; 4 laboratuvar, klinik, alan ve sanayi sınavları

dahil olmak üzere GDO'ların herhangi bir türünün araştırılması; 5 GDO'ların yasadışı sınır aşan hareketleri; 6 GDO'ların korunması, yurtdışına gönderilmesi ve yok edilmesi;

26. Genetik mühendisliği faaliyetlerinin devlet düzenlenmesi hakkında kanun tasarısı (2011) tarımsal biyoteknoloji düzenlenmesi üzere çeşitli kamu kurumları için çeşitli faaliyetleri belirler. Bu kanunun hükümleri genetik mühendisliğinin sonraki türlerine uygulanır. 1 Değiştirilmiş canlı organizmalar ve GDO üretimi ve denetimi; 2 kapalı sistemlerde değiştirilmiş canlı organizmalar ve GDO kullanımı; 3 Değiştirilmiş canlı organizmalar ve GDO'ların açık sistemde kullanımı ve çevreye salınımı; 4 Değiştirilmiş canlı organizmalar ve GDO'ların sınır ötesi hareketleri, transit, ithalat ve ihracatı. Kanunun 17.maddesi Değiştirilmiş canlı organizmalar ve GDO için gerekli talepleri ve onların yaşam döngüsünde (tasarım, üretim, saklama, taşınma, atlama ve tekrar üretim dahil) yaşanan süreçler teknik kurallar ile belirlenmelidir. Değiştirilmiş canlı organizmaların Kazakistan topraklarından geçirilmesini de ayrıca kapsamaktadır.
27. Gümrük Birliği'nin etiketlemelere ilişkin Teknik Tüzüğüne göre (2013) ithal edilen GDO'lu ürünlerin Kazakistan'a girmesine izin verilir, fakat Belarus, Rusya ve Kazakistan'ın iç Gümrük Birliği'ni ilgilendiren tüzüğe riayet edilmelidir.
28. Konu ile ilgili diğer ilgili Tüzükler Kazakistan Cumhuriyeti'nin Çevrenin korunmasına dair 160 sayılı, (1997) çevrenin taleplerini dikkate alarak, biyogüvenliği düzenleyen ve Kazakistan Cumhuriyeti'nin hayvan ve bitki türlerinin biyolojik açıdan korunmasını düzenleyen, Hayvan türlerinin korunması, yeni yetiştirilmesi ve kullanılmasına dair, Özel Muhafaza edilen doğal topraklara dair 162.1 sayılı kanunlardır (1997).
29. Kazakistan Cumhuriyeti'nin bitkilerin muhafazasına ilişkin 331- II sayılı (2002) kanunu bitkilere zarar veren maddelerden ve hastalıklardan muhafaza edilmesinin hukuki, ekonomik ve kurumsal esasları belirlenmektedir.. Bu, Kazakistan topraklarında bitki sağlığı faaliyetlerinin hayata geçirilmesi sırasında ürünün muhafazası, kalitesi ve insan sağlığına ve çevreye zararlı etkilerin önlenmesine yöneliktir.

KIRGIZİSTAN

30. Protokol 2005 yılında Kırgızistan tarafından onaylanmıştır. Buna göre, Biyolojik Çeşitliliğe ilişkin Sözleşme ve Protokolde belirtilen yükümlülüklerin uygulanması için yetkili devlet organı Çevre ve Orman Devlet Ajansıdır.

- 31.. Ülkenin Biyolojik Güvenlik Projesi UNEP-GEF 2005- senesi projesi çerçevesinde gelişmiş ve aynı yıl Kırgızistan "Biyolojik güvenlik" hakkında kanun tasarısı da hazırlamıştır. Söz konusu yasa tasarısı 2006 yılında hükümet tarafından doğrulanmış ve 2008 yılında incelenmesi için Meclis'e sunulmuştur. Bu yasa tasarısı yeniden gözden geçirilmesi için hükümete sunulmuş ve 2009-2010 yıllarında uzmanlarla ortak çerçevenin korunması için ve orman devlet ajansı tarafından yeniden gözden geçirilmiştir. Halihazırda, "Biyolojik Güvenlik hakkında" Kanun tasarısının görüşülmesi ertelenmiş durumda.
- 32.2005 yılında Ulusal Biyolojik Güvenlik Projesi, biyolojik güvenlik alanında politikanın temel bileşenlerini; Biyolojik güvenlik önlemlerinin düzenlenmesini; İdari yapısını; Koordinasyon mekanizması ve işbirliğini; risk değerlendirilmesini; sosyal iletişim ve izleme, denetim ve sorumluluğunu, aynı zamanda kararların kabul edilmesi süreci gibi konuları yansıtmaktadır.
- 33.Kırgız Cumhuriyeti'nin 2005 tarihli "Biyolojik Güvenlik hakkında" Kanun tasarısı Değiştirilmiş canlı organizmalar ve GDO'ların güvenli biçimde üretilmesinde genetik mühendisliği yöntemleri, onların kontrolü, kapalı sistemlerde kullanımı ve çevreye dahil edilmesi, sınır aşan tavır ve onun yaşama geçirilmesi, ayrıca işletmelerin insan sağlığı ve biyolojik çeşitliliğin korunması ve çevreye olumsuz etkileri riskinin kısıtlanması yönünde yetkilerin belirlenmesi gibi faaliyet türlerini düzenlemektedir.
- 34.Kırgızistan Parlamentosu tarafından onaylanan "Kırgızistan'da GDO içerikli ürünlerin yetiştirilmesi, üretimi, ithali ve satışının yasaklanması hakkındaki" kanuna göre ülkenin içinde yetiştirilen ve ithal edilen gıdaların içeriği araştırılmalı, aynı zamanda GDO içeren tüm ürünlerden toplatılması veya bu tür ürünler yok edilmesidir. Ekonomi Bakanlığı kaynaklarına göre GDO ürünlerine denetim zor olsa da, mümkündür.
- 35.Kırgızistan Cumhuriyeti'nde GDO içerikli ürünlerin kullanımını düzenleyen yasal düzenlemeler şunlardır:
- " Halk sağlığı hakkında" kanun;
 - Girişimcilik birimlerinin faaliyetlerinin denetlenmesi hakkında" kanun;
 - Tohumculuk hakkında kanun
 - Çevrenin korunması hakkında kanun
 - Gıda güvenliği üzerine Gümrük Birliği'nin kuralları
- 36.GDO ve Genetiği Modifiye edilen ürünlerin belirlenmesi aşağıdaki gibidir:

- Ürün - Genetiği Değiştirilmiş Organizmadır (GDO'lu ise)
- Genetiği modike edilen bitkiler ve mikroorganizmalardan hazırlanan gıda ürünleri ve bileşenleri (üründe GDO tespit edilirse)
- Kırgızistan Cumhuriyeti'nde içeriğinde % 0,9'den fazla olan GDO barındıran katılımlı tüm gıda ürünleri Gümrük Birliğinin 021/2011 numaralı Teknik Kurallarına göre özel markaya sahip olmalıdır.

37. Kırgızistan Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'nın 3 laboratuvarı var:

- Hastalıkların önlenmesi ve devlet sıhhi epidemiolojik gözlem şubesinin viroloji ve moleküler genetik araştırma laboratuvarı
- Bişkek Devlet Sağlık Epidemoloji Gözlem Merkezi laboratuvarı
- Oş kentinde hastalıkların önlenmesi ve devlet sıhhi epidemioloji gözlem merkezinin laboratuvarı.

TÜRKİYE

38.14 Mayıs 1998 tarihinden itibaren Biyolojik Çeşitlilik üzere Sözleşmeye Taraf ve 1998 yılından Biyogüvenlik üzere Cartagena Protokolü hazırlık sürecinin katılımcısı olarak Türkiye Cumhuriyeti 24 Mayıs, 2000 yılında BM Sözleşmesi 5. Taraflar Konferansı sırasında Protokolü imzalamış ve 17 Haziran 2003 tarihinde kabul etmiştir (Eylem 4898, OJ 24 Haziran, 2003). T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı (Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü) Protokolün ulusal koordinasyon merkezi olarak belirlenmiştir.

39. Yürürlükte olan mevzuat çerçevesinde, biyogüvenlik ile ilgili doğrudan ilgili olan tek düzenleyici mekanizma "Transgenik Bitkilerin Alan Denemeleri Sözleşmesi" T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü tarafından kontrol edilir ve 1998 yılından itibaren yürürlükte dir. Sözleşme amacıyla tarım üretimine yönelmiş yapısı değiştirilmiş bitkilerin (GDO'lu) alan denemelerinin prosedür ve ilkelerinin oluşturulması ve ithal veya yerli üretimine bakılmaksızın tüm genetiği değiştirilmiş bitkilere uygulanmaktadır. Sözleşmeye yapılan başvurular tarafından sunulmuş prosedür ve bilgiler belirlenir, başvuruların değerlendirilmesi için komisyon kurulur, kendi araştırma enstitüleri aracılığıyla GDO'nun alan testlerinin gerçekleştirilmesi için T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü yetki verilir ve alan denemeleri için kurallar belirlenir.

- 40.2006 yılında yayınlanan Tohumculuk Kanunu ile GDO'lu tohumların ithali ve kullanımı yasaklanmıştır. 26 Ekim 2009 tarihinde "Gıda Ve Yem Amaçlı Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerinin İthalatı, İşlenmesi, İhracatı, Kontrol ve Denetimine İlişkin Yönetmelik" yayımlanmış ve bu ürünlerle ilgili kanunlar belirlenmiş teftiş ve denetim sistemi kabul edilmiştir..
- 41.Türkiye'nin Biyogüvenlik Kanunu 26 Eylül 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra Türkiye Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı genetiği değiştirilmiş gıda ve yem ithalatı başvuruları ile ilgilenmesi için bağımsız Biyogüvenlik Kurulu kurulmuştur. Şu anda Türkiye'de hayvan yemlerde kullanımına izin verilmiş 36 çeşit doğrulanmış soya ve mısır türü mevcuttur. En son yeni yapısı değiştirilmiş ürün türleri 2017 yılının Ağustos ayında onaylanmış ve hali hazırda 6 başvuru onay beklemektedir. İnsansal gıda da kullanımı için hiçbir yapısı değiştirilmiş ürün çeşidi onaylanmamış, nitekim gıda ürünlerinde yapısı değiştirilmiş ürünlerin kullanımı yasaktır. 15 Temmuz 2016 tarihinde askeri darbe girişimi ve Türkiye hükümeti ve akademide ki soruşturmalar 2016 ve 2017 yıllarında onay sürecini geçici olarak yavaşlatmıştır.
- 42.Biyogüvenlik hakkında kanun uyarı ilkesi, biyolojik kaynakların korunması, insan sağlığı ve bazı durumlarda bilimsel risk değerlendirmesine dayanmaktadır. O çevreye yayılımı veya gıda, yem veya işleme için piyasaya GDO ve ürünlerinin verilmesi, ayrıca kullanımı, ihracatı ve transit dahil olmakla ithalini düzenlemektedir. O, risk değerlendirmesi ve GDO ve ürünleri ile ilgili faaliyetler için düzenlemeler, özellikle, araştırma, geliştirme, istihdam, üretim, tüketim, üretim, ticaret, pazarlama, ulaşım, transit. taşıma, belirleme, belgeleme, ambalaj, saklama, koruma, denetim, teftiş, gözlem ve izleme dahil her türlü önlemleri kapsamaktadır.
- 43.Kanun ile aşağıdaki faaliyetler yasaklanmaktadır:
- Anlaşmalı ve izin verilmiş kullanım koşullarını bozan GDO ve ürünlerinin kullanımı ve kullanımına tahrik etme,
 - Bebekler için sağlıklı olduğu düşünülen veya özel hazırlanmış GDO ürünleri hariç, bebek besinlerinde GDO ve ürünlerinin kullanımı, ayrıca GDO ve ürünleri içeren bebek gıdalarının ithali ve dağıtılması,
 - Risk değerlendirmesi sonuçları, biyolojik çeşitliliğin ve genetik kaynakların korunması için atanmış genetik çeşitlilik merkezleri ve korunan topraklar, ayrıca doğal tarım için ayrılmış topraklara göre belirlenmiş mesafe çerçevesinde GDO üretim.

Biyogüvenlik Kanununun kabul edilmesinin ardından, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü tarafından Biyogüvenlik Kurulu kurulmuştur. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM) Biyogüvenlik Kurulu'nun Sekreterliği olarak faaliyet göstermektedir. Kurumun 2 kez düzenli olarak 3 yıllığına atanan 9 üyesi var. Kurul üyeleri transgenik üretimlerin onaylanması için başvuruları incelemektedir. Kurul üyelerinin çoğunluğu T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan katılan yüksek dereceli uzmanlardır. Her bakanlığın bakanları tarafından yönetimde hizmet etmesi için kendi kadrosundan bir üye atanmaktadır. Kurulun iki sivil toplum üyesi T.C. Tarım ve Orman Bakanı tarafından atanır ve üniversite ve benzer birliklerden (ziraat mühendisi ve gıda mühendisi gibi) gelen uzmanlar arasından seçilir. Kanunun 10- (1) maddesinde belirtilene göre: "Kurul çalışmalarında bağımsızdır. Hiçbir örgüt, kurum, kuruluş veya kişi Kurul'a emir veya talimat veremez".

44.T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 13 Ağustos, 2010 tarihinde Biyogüvenlik Kanununun iki idari yönetmeliğini yayınlamıştır. Bunlar "Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) ve Ürünler hakkında Yönetmelik" ve "Biyogüvenlik Kurulu ve Komisyonlarının Çalışma Prensipleri hakkında Yönetmelik" olmuştur.

45.Yüksek Planlama Kurulu 2015-2018 yıllarında hayata geçirilmesi için 2015 yılının Haziran ayında Türkiye Biyoteknoloji Stratejisi ve Eylem Planını kabul etmiştir. Plan biyoteknolojinin (tarım, sağlık, sanayi) tüm açılarını bir belgede bir araya toparlayan ilk kabul edilmiş bir belgedir ve üst düzey devlet organına aittir. Başbakan'ın başkanlık ettiği Yüksek Planlama Kurulu üyeleri arasına T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı,T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlık bakanları gibi Kabine üyeleri ve ilgili hükümet kuruluşları, özel sektör ve akademisyenler gibi İlgili taraflar dahildir.

46.Plan "Biyoteknoloji alanında teknolojik bilgi düzeyini ve katma değerli üretimi arttırarak dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almak" vizyonunu içermektedir. üniversiteler, araştırma merkezleri, sektör ve sivil toplum kuruluşları ve kamu kuruluşları temsilcilerinden oluşan bir grup ile işbirliği çerçevesinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır. Eylem Planının temel hedefleri şunlardır:

- Hukuki ve İdari Düzenlemeleri Yapmak
- Teknik Altyapıyı Geliştirmek

- Üretim Altyapısını Geliştirmek
- Tarımsal, sağlık ve endüstriyel biyoteknoloji sektörlerinin geliştirilmesi

Tarımsal biyoteknolojisi ile ilgili özel hedefler şunlardır:

- Biyogüvenlik Kanunu ve diğer ilgili mevzuatlarda değişiklik yapmak
- Araştırma ve Kalkınma, ayrıca alan denemeleri için bilim adamlarıyla "özel kontrolde olan alanların" ayrılmasının kural ve ilkelerinin belirlenmesi.

V. TÜRKPA ÜYESİ ÜLKELERİN İŞBİRLİĞİ VE SONUÇLARI

48. Ülkeler arasındaki işbirliğine ihtiyaç tecrübe paylaşımı, kapasite inşası ve ticaretin geliştirilmesi yoluyla düzenleyici denetimin iyileştirilmesi sayesinde ticarileştirme maliyetlerinin düşürülmesinin bir aracı olarak tanınmaktadır.
49. Protokol, biyoteknolojinin doğru yönetilmesi, risklerin değerlendirilmesi ve risklerin yönetilmesi alanında kurumsal ve insan kaynaklarının geliştirilmesi yönünde bölgesel ve bölge altı işbirliğinin rolünü kabul etmektedir.
50. Birleşmiş Milletler Çevre Programı(UNEP) ve Küresel Çevre Fonu (GEF) biyogüvenlik, kaynakların paylaşılması (teknik, maddi ve tecrübe), deneyim alışverişi (metodolojiler, materyaller ve nou-hau), bilgi alışverişi ve potansiyelin artırılması alanında (UNEP-GEF Biyogüvenlik Kurumu, 2006) bölgesel işbirliğinin dört alanını tespit etmiştir.
51. Biyolojik güvenlik önlemlerinin alınmasında etkin bölgesel işbirliği risklerinin değerlendirilmesi, protokollerin ve bilgi taleplerinin uygun bir düzeye uyarlanmasını gerektirecektir. Bölgesel veya ekonomik grup seviyelerinde faaliyet gösteren birkaç biyogüvenlik uygulama modeli mevcuttur.